

DEN NORSKE KIRKE
Øyer og Tretten kirkelige råd

0202 325
Kultur- og kirkevesen
Saksnummer 200800738 4.9.08
Kode Ki-SD1 Beh

2636 ØYER

Tlf: 61275670

oyerkirke.kirkeverge@iventelo.net

Det kongelige Kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Øyer kirkekontor 03.09.2008

Vår saksbehandler: AHJ

Vår ref.: 08/00080-002

Arkivkode: 008

Styrket demokrati i Den norske kirke - høring

Oversender høringsuttalelse fra Øyer og Tretten kirkelige råd, til innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*.

Vennlig hilsen

Anne Hjemstadstuen Jorde
Kirkeverge

Øyer og Tretten kirkelige råd

Arkivsak 08/00079

Dato: 05.08.2008
Arkivsak-navn: Høring: Innstillingen Styrket demokrati i Den norske kirke
Saksbehandler: AHJ
Dokumentnavn: Høring: Innstillingen Styrket demokrati i Den norske kirke
Dokumentnummer: 08/00079-001
Løpenummer: 000101/08
Arkivkode: 008

Utvalgssaksnr.: 036/08

Saksfremstilling

Kultur- og kirkedepartementet oppnevnte i februar 2008 ei arbeidsgruppe for å vurdere tiltak som kan styrke demokratiet i Den norske kirke. Arbeidsgruppen ble gitt følgende mandat:

"Formålet med utredningen er å bidra til å identifisere tiltak som kan styrke demokratiet i Den norske kirke. Arbeidsgruppen skal fremme konkrete forslag til endringer i valgordningen for Den norske kirke og forslag til andre typer tiltak som kan gjennomføres i tilknytning til de kirkelige valgene i 2009-2010.

(...)

Gruppen bes særskilt om å vurdere tiltak som kan:

- styrke oppslutningen ved menighetsrådsvalget i 2009
- styrke den demokratiske legitimiteten til ulike organer
- styrke prosessene rundt framtidig utvelgelse av proster og biskoper

Arbeidsgruppen avga innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* til Kultur- og kirkedepartementet 13. mai 2008. Innstillingen har et sammendrag, sidene 7-13.

I Kultur- og kirkedepartementets brev av 30. mai 2008 inviteres bl.a. menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene til å avgi uttalelse til innstillingen, med frist 01. september 2008. Øyer og Tretten kirkelige råd har bedt om å få avgi sin uttalelse innen 03. september 2008, pga. oppsatt møteplan. Saksbehandler i KKD har gitt positiv tilbakemelding på dette.

Hovedpunkter i innstillingen fra arbeidsgruppa

Kapittel 5 Valgordninger

5.1. Valg av menighetsråd

Ingen forslag om endringer i valgordningen ved menighetsråd.

5.2. Valgordningen ved kirkemøtevalg

Forslag om at Kirkemøtet består av biskopene og et antall representanter som velges med bispedømmene som valgkretser. Medlemmer valgt fra et bispedømme utgjør sammen med biskopen bispedømmerådet.

5.2.1. Øke antall leke medlemmer av Kirkemøtet

- Forslag om å øke antall leke medlemmer i Kirkemøtet i forhold til antall representanter for den ordinerte tjeneste og de leke kirkelige tilsatte. Dette gjøres med en forsiktig differensiering etter antall kirkemedlemmer i bispedømmene.

- Ordningen med å velge 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag foreslås at opphører. Det er ifølge arbeidsgruppa ikke ønskelig at valgordningen til kirkelige organer skal være slik at organene supplerer seg selv.

5.2.2. Etablering av reelle valgalternativ og innføring av preferansevalg

Arbeidsgruppas forslag:

- Innføre ordning for valg til Kirkemøtet/bispedømmerådene som sikrer velgerne klare alternativ
- En nominasjonskomite forbereder valgliste, satt opp i alfabetisk rekkefølge, med likeverdige kandidater. Et antall stemmeberettigede kan stille kandidater som føres opp på den endelige valglista.
- Valget gjennomføres som preferansevalg, der velgerne rangerer kandidatene i nummerorden. Minst én kandidat må være rangert for at stemmen godkjennes.
- Presentasjon av kandidatene forberedes, for å synliggjøre hvilke alternativ velgerne har.

5.2.3. Økt bruk av direkte valg

Arbeidsgruppa foreslår å prøve ut to ulike ordninger ved valg til Kirkemøtet 2009 og 2011, begge innebærer økt bruk av direkte valg.

Ordning 1: Direkte valg av leke medlemmer, disse velges samtidig med menighetsrådsvalget på den felles kirkelige valgdagen.

Ordning 2: Direkte valg av et flertall av Kirkemøtets/bispedømmerådernes leke medlemmer, disse velges samtidig med menighetsrådsvalget på den felles kirkelige valgdagen. Tre medlemmer velges av menighetsrådene. Hvert råd avgir en stemme. Ulike lister ved de to valgene.

Kapittel 6 Ytterligere forslag til tiltak for å styrke oppslutningen ved de kirkelige valgene

6.1. Tid og sted for valgene

- En felles valgdag for direkte kirkelige valg i 2009, samme dag som stortingsvalget. Fra 2011 vil dette bli samtidig med kommune- og fylkestingsvalget. Valgperioden for de som velges i 2009 blir 2 år, og gir mulighet for utprøving av valgordningen to ganger innen 2011.
- De kirkelige valgene i 2009 og 2011 finner sted i umiddelbar nærhet til lokalene for politiske valg, med samsvarende åpningstider.
- God mulighet for forhåndsstemming, på sentrale og tilgjengelige steder i soknet, også i tilknytning til gudstjenester i perioden for forhåndsstemming.

6.2. Valgkort. Informasjon om stemmerett og valgbarhet, tid og sted for valgene

Valgkort sendes ut til alle stemmeberettigede kirkemedlemmer, og understøttes av informasjonskampanjer med informasjon om stemmerett, valgbarhet og tid og sted for valgene.

6.3, 6.4. og 6.5. Manntall, stemmerett i annet sokn, elektronisk stemmegivning

- Utvikling av modul i Den norske kirkes medlemsregister for produksjon av manntall.
- Bør bli lettere å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt.
- Avvente forsøk ved andre offentlige valg i forhold til elektronisk stemmegivning.

6.6. Informasjon om nominasjonssystem og prosess. Presentasjon av kandidatene

Informasjon til alle stemmeberettigede kirkemedlemmer om nye valgordninger, nominasjonssystem og nominasjonsprosess.

6.7 og 6.8. Senket stemmerettsalder og tiltak for å styrke ungdoms demokratiske deltakelse i kirka

- Senke den kirkelige stemmerettsalderen til det året kirkemedlemmet fyller 15 år, som er den religiøse myndighetsalder. Spørsmålet om valgbarhet for ungdom mellom 15-18 år avklares juridisk.
- Videreføre ordningen med at fire representanter valgt fra Ungdommens Kirkemøte har tale- og forslagsrett på Kirkemøtet.

6.9, 6.10 og 6.11. Tiltak for å gjøre det mer attraktivt å påta seg verv

- Styrke ordningen med kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste i kirkelige verv.
- Styrke frikjøpsordningen for de mest arbeidskrevende kirkelige verv, herunder fellesrådsledere i store fellesrådsområder. I tillegg vurdere møtegodtgjørelse.
- Innføre ordning med rett til barnepass under møter i kirkelige rådsorgan.
- Det foreslås ikke endringer av valgperiodens lengde, av hensyn til kontinuitet i

menighetsrådsarbeidet, men arbeidsgruppen viser til pågående forsøk med valg av halve menighetsrådet annethvert år.

- Opplæring av menighetsråds- og fellesrådsmedlemmer og rådsledere videreføres og styrkes.

6.12. Administrativ kapasitet og skoloring i forberedelse og gjennomføring av valg

- Styrke Kirkerådets valgadministrasjon med en valgkoordinator, som skal lede det administrative arbeidet med demokratireformen.

- Bispedømmekontorene tilføres ekstra administrative ressurser til valgadministrasjon og informasjonstiltak.

- Tilføre den lokale valgadministrasjonen nødvendige ressurser gjennom kirkelige fellesråd.

- Gi godtgjørelse til valgstyre og stemmestyre på linje med andre offentlige valg.

- Nødvendig opplæring av valgansvarlige

6.13. Endring av betegnelse

Da de kirkelige organ reelt sett er styringsorgan, ikke bare rådgivende, foreslås betegnelsen endrest fra "råd" til "styre".

Kapittel 7 Tiltak for å styrke prosessene rundt utvelgelse av proster og biskoper

- Prøve ut en revidert ordning for nominasjon og rådgivende avstemning fram til 2013. Erfaringer herfra legges til grunn ved utforming av framtidig ordning for tilsetning av biskoper.

- Når tilsetning av proster skal overføres fra kirkelig statsråd, legges denne myndigheten til bispedømmerrådet.

Kapittel 8 Evaluering

- Foretatt en forskningsbasert evaluering av valgordningsforsøkene i 2009 og 2011. Herunder gjennomføre ulike former for valgundersøkelser, samt erfarings- og motivasjonsundersøkelser blant menighetsrådsmedlemmer og Kirkemøtets medlemmer.

Kapittel 10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidsgruppas forslag har økonomiske og administrative konsekvenser som også berører de lokale kirkelige organ direkte, m.a.:

- Godtgjørelse til valgstyret og stemmestyret.
- Kostnader til valgadministrasjon.
- Utsendelse av valgkort til alle med stemmerett.
- Lokale og regionale informasjonstiltak om nominasjon, kandidater, tid og sted for valget, valgresultat.
- Kostnader vedrørende kurs og opplæring av valgapparat og tillitsvalgte.
- Kostnader knyttet til evaluering av forsøksordningene.

Vurdering

Lav valgdeltakelse ved kirkelige valg er en stor utfordring for demokratiet i Den norske kirke. Bedre informasjon om valgene, samt bedre tilrettelegging, er arbeidsgruppas viktigste tiltak for å møte utfordringen. Øyer og Tretten kirkelige råd ser positivt på dette.

Kapittel 5 Valgordninger

Øyer og Tretten kirkelige råd er positive til den foreslåtte valgordningen til Kirkemøtet, med økt antall leke medlemmer. Imidlertid er rådet av den oppfatning at begge de to foreslåtte valgordningene beskrevet i kap. 5.2.3. vil kunne virke mot sin hensikt om man ikke klarer å engasjere folk til å delta i valget. En lav valgoppslutning til disse direkte valgene vil i realitetene svekke demokratiet, i stedet for å styrke det. Rådet mener derfor det er ønskelig å beholde dagens valgordning, der menighetsrådene velger.

For at den foreslåtte nye ordningen skal fungere etter hensikten er det avgjørende med grundig informasjonsarbeid for å gjøre kandidatene, og det de står for, kjent for velgerene.

Kapittel 6 Ytterligere forslag til tiltak for å styrke oppslutningen ved de kirkelige valgene

Øyer og Tretten kirkelige råd deltar i forsøksordningen med å avholde valg til menighetsrådsvalg samtidig med de politiske valgene, og har prøvd ut dette i 2005 og 2007. Fra en valgdeltakelse på

ca 4 % tidligere, oppnådde man i 2005 hele 20 %, og i 2007 17 % oppslutning. Det er tydelig for oss at tid og sted for de kirkelige valgene har hatt stor betydning, og vi støtter de foreslåtte endringene i kap. 6.1. fullt ut.

Det kan være naturlig å se stemmerettsalder ved kirkelige valg i sammenheng med den religiøse myndighetsalder. Øyer og Tretten kirkelige råd er derfor positive til å prøve ut senket stemmerettsalder til det året kirkemedlemmet fyller 15 år. Man må imidlertid se på erfaringene fra en slik forsøksordning før senket stemmerettsalder innføres.

Øyer og Tretten kirkelige råd har også prøvd ut valg av halve menighetsrådet annethvert år, og høster svært gode erfaringer fra dette. Rådet mener det sikrer kontinuitet i arbeidet på en god måte, og anbefaler dette tatt inn i nye valgeregler.

Kapittel 8 Evaluering

En bred og grundig evalueringsprosess rundt de foreslåtte endringene er nødvendig, som skissert av arbeidsgruppa. Det er svært viktig at kirkas lokale organer får delta aktivt i denne prosessen, og at den legges opp med levelige tidsfrister.

Kapittel 10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Som det framgår av arbeidsgruppas innstilling vil de foreslåtte tiltakene ha betydelige økonomiske konsekvenser for kirkelige organer på alle plan. Øyer og Tretten kirkelige råd understreker at alle merkostnader som menighetsrådene påføres ved disse utprøvingene må kompenseres, enten gjennom økte statstilskudd, eller direkte kompensasjon til valgutgifter.

Forslag til vedtak

1. Øyer og Tretten kirkelige råd støtter forslagene som foreligger i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*, med de merknader som framkommer i saksframstillingen.
2. Øyer og Tretten kirkelige råd vil spesielt påpeke:
 - i) Den foreslåtte nye valgordningen til Kirkemøtet, med økt antall leke representanter, imøteses. Det er imidlertid avgjørende for at ordningen skal fungere etter hensikten med grundig informasjonsarbeid for å gjøre kandidatene, og det de står for, kjent for velgerene.
 - ii) Erfaring fra forsøk viser betydelig økning i valgdeltakelse når kirkelige valg avholdes sammen med politiske valg. Rådet er derfor svært positivt til forslagene i kap. 6.1.
 - iii) Utprøving av senket stemmerettsalder, til det året kirkemedlemmet fyller 15 år, bør gjennomføres.
 - iv) Valg av halve menighetsrådet annethvert år sikrer ifølge våre erfaringer arbeidet i rådet på en svært god måte, og bør tas med i ny valgordning.
 - v) Det er nødvendig med en bred og grundig evalueringsprosess etter utprøving av arbeidsgruppas forslag. Her må kirkas lokale organ gis mulighet til å delta aktivt.
 - vi) Merkostnader som påføres menighetsrådene ved utprøving av foreslåtte tiltak må kompenseres, enten gjennom økt statstilskudd, eller ved direkte kompensasjon.

Vedtak

1. Øyer og Tretten kirkelige råd støtter forslagene som foreligger i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*, med de merknader som framkommer i saksframstillingen.
2. Øyer og Tretten kirkelige råd vil spesielt påpeke:
 - i) Den foreslåtte nye valgordningen til Kirkemøtet, med økt antall leke representanter, imøteses. Det er imidlertid avgjørende for at ordningen skal fungere etter hensikten med grundig informasjonsarbeid for å gjøre kandidatene, og det de står for, kjent for velgerene.
 - ii) Indirekte valg av Kirkemøtet/bispedømmerådets medlemmer er å foretrekke framfor de to skisserte ordningene med økt grad av direkte valg, i pkt. 5.2.3.

- iii) Erfaring fra forsøk viser betydelig økning i valgdeltakelse når kirkelige valg avholdes sammen med politiske valg. Rådet er derfor svært positivt til forslagene i kap. 6.1.
- iv) Utprøving av senket stemmerettsalder, til det året kirkemedlemmet fyller 15 år, bør gjennomføres.
- v) Valg av halve menighetsrådet annethvert år sikrer ifølge våre erfaringer arbeidet i rådet på en svært god måte, og bør tas med i ny valgordning.
- vi) Det er nødvendig med en bred og grundig evalueringsprosess etter utprøving av arbeidsgruppas forslag. Her må kirkas lokale organ gis mulighet til å delta aktivt.
- vii) Merkostnader som påføres menighetsrådene ved utprøving av foreslåtte tiltak må kompenseres, enten gjennom økt statstilskudd, eller ved direkte kompensasjon.